

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/2 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.
Pentru domiciliu la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/2 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl.,
1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/2 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-ora 6 cr.
a treia-ora 5 cr.; și timbru de 30 cr.Redacția și administrația: Strada Poștei Nr. 6.
Telefon Nr. 14.

Se prenumără și la poste și la librării.

Epistole nefranțose se refuză — Manuscrise nu se înapoiază —
Numeri singuratici à 5 cr. se vând la „Tipografia”, soc pe acțiuni

Odiñoară și acum.

(sim.) Înainte de dualism, pe timpul absolutismului și în era lui Schmerling, Maghiarii nostri apăsăți și persecutați în patrie, se bucurau de vii simpatii în afară, la popoarele europene. Mulțimea de emigranți maghiari, cari în frunte cu capul răscosiei, cu Kossuth, urmând principiului, că „fuga-i rușinoasă, dar e sănătoasă”, au năpădit statele europene, ajungând până și în America, prin fanfaronadele lor și laudele de sine, au știut să predispuie pe europeni pentru cauza maghiară și pentru poporul maghiar, deșteptând vii simpatii pentru el. Era atunci timpul, când se răspândiseră ideile adevăratului liberalism în Europa și la auzul cuvântului libertate trăsărușu inimile și un sfânt entuziasm cuprindea piepturile omeniești.

Kossuth și cu ceata emigranților au prezentat lucrurile în o coloare foarte favorabilă Maghiarilor. Ei spuneau în Apusul depărtat, că Maghiarii aici acasă, în patrie, a prins arma nu numai ca să se libereze pe sine de un jug străin, de jugul austriac, ci a intenționat să dea libertatea tuturor popoarelor, cari constituie statul ungar. Și drept dovadă, ei puneau față în față libertatea intenționată a o da tuturor popoarelor din țeară cu absolutismul riguros, care li silise să ia lumea în cap.

În modul acesta Maghiarii și-au câștigat mulți și sinceri prieteni, cari ocrotiau pe emigranți în străinătate și îmbrățișau și susțineau cauza maghiară.

Fuit tempus...

Au urmat însă grele încercări pentru monarhia habsburgică și Maghiarii prin un joc norocos al sorții lor, au ajuns, în urma pactului dualist, a fi stăpâni peste țările coroanei ungare.

Prieteni din Apus așteptau, ca acum Maghiarii să pună în praxă ideile de libertate, de cari ziceau că sunt pătrunși și entuziasmați. Așteptarea însă a fost de giaba; Maghiarii ajuns domni stăpâni a rezervat libertatea și binefacerile statului numai pentru sine, ear' pe celelalte popoare, cari formează majoritatea, au început pas de pas a le nedreptăți, a le apăsa, a le batjocori și hui, intenționând a le răpi chiar și limba și naționalitatea.

În măsura însă, în care ei comiteau nedreptățile și abuzurile față de națiunile conlocuitoare, în acea măsură își perdeau simpatia din Europa și pe prietenii decepționați, așa că azi, când Maghiarii se apropie de culmea volnicilor față de noi, n'au un singur prieten în Europa, decât ici-colo câte un Jidan, plătit cu bani grei din fondurile de dispoziție.

Și dacă comparăm starea Maghiarilor dinainte de dualism, cu starea noastră de azi, sub regimul așa numit constituțional maghiar, ne vom convinge pe deplin, că diferența e mare, că noi suntem azi mai apăsați, mai persecutați și mai aspru ținuți în cătuși, decât cum au fost Maghiarii atunci.

Din multe cazuri, cari ne probează aceasta, vom da aci unul, foarte caracteristic și totodată autentic, fiind descris de un Maghiar, care a luat parte la el. Acesta este bătrânul Jókai. Dinsul, voind a arăta legătura, ce a existat între contele Zichy Nándor, corifeul de azi al partidului popular și între ziarul „Hon”, redactat de Jókai, ne descrie în „Nemzet” condamnarea și arestarea lui și a lui Zichy pentru un articol, publicat în „Hon”.

Era la anul 1863 — așa ne spune Jókai — când mai mulți politicieni maghiari, între cari au fost Tisza Kálmán, contele Károlyi Sándor, Keglevich etc. au înființat ziarul „Hon”, venit a face opoziție încercărilor de „Gesamt-Monarchie” ale lui Schmerling. Zichy Nándor a publicat aici un articol, în care se încerca să arete, că năsuințele lui Schmerling pentru Ungaria sunt imposibilități și pleda pentru desfacerea Ungariei de Austria. Acest articol se sfârșea astfel:

„Ideea de naționalitate, nu numai la noi, ci în ori-ce stat și nu numai acum, ci în toate timpurile s'a ridicat peste ideea constituționalismului... Zeii popoarelor subjugate au fost duși la Roma, cetățenilor aceloră le-au dat dreptul de cetățean roman, dar' cu toate acestea ei nu s'au făcut Romani”.

Pentru acest articol, calificat de conturbător al liniștii publice atât contele Zichy cât și Jókai, în calitate de redactor al ziarului „Hon”, au fost condamnați la un an arest cu încătușare în fere și pierderea dreptului nobiliar.

Ei bine, pedeapsa s'ar pără aspră, dar' ea cum a fost executată? Încătușarea în fere comandantului militar a casat-o dela început. Jókai, dimpreună cu Zichy au fost închiși în casarmă Iosefină din Buda, punându-li-se la dispoziție cele mai frumoase două odăi, ale căror ferestre dădeau spre stradă. Generalul Haymerle tracta foarte prietenește cu ei; pe Jókai îl lua dela lucru și-l ducea cu sine la plimbare, ear' după-ace a aflat că nevasta lui locuiește în o vilă, i-a permis să meargă acasă, la cină, zicându-i să iee cu sine pro forma pe părcălabul. Le era permis să primească vizite și să petreacă pe vizitatori până la poartă etc. Zichy a cerut să i-se permită a merge la biserică în toată ziua, în oraș, până însă să-i vină permisiunea, ambii au fost agățați de câră Maiestatea Sa.

Aceste le scrie Jókai acum în „Nemzet”, negru pe alb. Lui însuși i-a părut atât de ușor acest regim penitenciar, încât exclamă: „Apoi nici n'a fost închisoarea aceea, închisoare!”

Compareze acum ori-cine (chiar și Jókai) stările actuale dela noi, lucrurile ce se petrec sub ochii nostri, cu cele descrise de atunci, și va vedea deosebirea.

Pertractările cele scandaloase, ce se țin cu Românii „agitatori”, anii grei de pedeapsă, ce se dau sub pretexte de nimica, apoi regimul penitenciar strict, în fine întreaga persecuție a noastră este un adevărat martiriu, care nu l'a comis regimul absolutistic cu Maghiarii. A rămas ca să-l comită un regim constituțional, regimul maghiar, ceea-ce va constitui o eternă pată de rușine pentru el.

Aceasta ne explică pentru-ce cauza română este tot mai mult spriginită în afară, în Europa. Și cu cât volnicile maghiare se vor potența și falsul liberalism și retrogradismul, ce începe a se spulbera, va dispăre, cu atât o cauză dreaptă și sfântă, cum e cauza noastră, va câștiga tot mai mulți spriginitori și aderenți.

Maghiarii au fost rebeli, au detronat dinastia și au pretextat că luptă pentru libertate, ear' după-ce au ajuns stăpâni ai situațiunii, au devenit ei tirani. Cei-ce i-au cunoscut, au știut, că aceste vor urma. Eată pentru-ce marele nostru lăncu n'a voit să lupte alături cu ei. Cei-ce ne cunosc pe noi, cei cari ne știu firea, înclinările și trecutul nostru, aceia nu vor dubita nici-odată, că Românii vor reprezenta totdeauna ideile adevărate și nu falsei libertăți, ca Maghiarii.

Sibiu, 15 Septembrie n.

Conferența națională. *Gazeta Transilvaniei* publică în ultimul seu număr un prim-articol foarte potrivit din ocaziunea, că comitetul central al *Sărilor* a ținut tocmai ieri o ședință, în care avea să se hotărască asupra convocării unei conferențe săsești (Sachsentsag). Arătând importanța eventualei conferențe săsești în legătură cu oprirea conferenței noastre naționale *Gazeta* face asupra acestei chestiuni următoarele observări:

„Nu știu, cum mai stă această afacere (oprirea conferenței noastre R. „Trib.”). Era vorba odată de un recurs, ce s'a înaintat în contra opririi conferenței. Ce s'a făcut cu acest recurs, ce soarte a avut, rezolvat-s'a ori nu și cum s'a rezolvat? — Despre toate acestea nu avem nici o cunoștință. Atâta vedem și știm, că conferența n'a dus-o apa Tisei”.

Ținem să reflectăm la aceste observări următoarele:

Noi știm, că în contra opririi conferenței naționale, convocătorul ei, dl. Dr. Ioan Rațiu, a dat recurs la vicecomitele. Acest recurs a fost rezolvat nefavorabil pentru noi, adică vicecomitele a confirmat oprirea, dată de primarul Sibiului.

Noi mai știm, că în urma acesteia dl. Dr. Ioan Rațiu a dat la 1 Iunie n. un nou recurs la ministerul de interne. Aceste le știm noi, și le poate ști ori-cine, căci le-am publicat, (Vezi nr. 112 al „Tribunei”).

Recursul dat la minister, pe cât s'ntem informați nici până în ziua de astăzi nu s'a rezolvat, nici într-o formă. De aceea credem, că ultima observare a „Gazetei” e cel puțin prea de timpuriu făcută, în formă așa de categorică.

Cine nutrește antisemitismul?

Sub titlul acesta *Unirea* scrie: „Protegiații liberalismului maghiar devin tot mai cetezătorii. Ei nu batjocoresc creștinismul numai în zierele și scrierile sale, ci și prin chipuri scandaloase ca ale lui Goldstein Számi, și mai de curând prin o reprezentație festivă millenară ținută în Ós-Budavár. La reprezentație a asistat elita jidovimii din Lipótváros. Regisseurul festivităților millenare din Ós-Budavár, după-ce i-s'a pus în rînd floarea națiunii celei cu nasul caracteristic vulturii, a lăsat să urmeze un car încărcat cu reprezentarea moralei liberale în toaletă nedecentă. Înaintea carului era o musică țigănească, ear' după car un tiner din vița lui Israil costumată ca iesuit ducea o cruce. Aceștia îi urmau alți tineri conșanționali îmbrăcați ca iesuiți și făcând diverse grimasuri. Cortegiul infam a parcurs de trei-ori spațiul destinat pentru reprezentație fiind întâmpinat de onorații de proveniență orientală prin cuvintele: „Ejten a néppárt!” Dintre creștinii, cari erau de față, unii și-au manifestat indignarea asupra acestei profanări a religiei, ear' un domn a smuls din mână tinărului comediant crucea și a dus-o la redacția ziarului „Alkotmány”. Impertinența fiilor răsfățați ai poporului jidovesc tot mai negenată insultă sentimentele religioase ale creștinilor. Așa au făcut oare când și jidano-liberalii din Viena dăd naștere așa numitului antisemitism, care a ajuns azi stăpân în Austria. Aceleași cauze au aceleași efecte, Jidovii au dat naștere la antisemitism și ei îl nutresc”.

Feriți-vă de interviuri! Am dat ieri două probe deodată, despre cum anumiți ziarști maghiari știu să iscodească și intervertească.

Acum o nouă probă.

Am numărul dela 10 Septembrie n. al lui *Branile*, secretarul comitetului partidului național liberal sârbesc, Dr. Branislav Stanoiević, povestește într-o „declarație” mai lungă, cum a păit-o el cu un raportor jidan din Budapesta, colaborator la *Budapesti Napló*, care încă a venit să interviueze pe

cățiva fruntași sârbi despre ținuta lor în viitoare alegeri. Dr. Stanoiević își exprimă marea sa indignație de cetezatele în-tortocheri ce i-s'a permis pericunatul să le facă în reproducerea convorbirii lui cu fruntașul sârb. Reducându-le la adevărata lor valoare, secretarul scrie:

„Apoi dar', dacă *Budapesti Napló*, după toate câte le-a văzut și auzit aici, este în stare să scrie așa ceva și în astfel de mod, atunci este clar, că el nu trimite pe colaboratorii săi, să se informeze despre adevărata stare a lucrurilor, ca pe baza acelor interviuri și informații să spună lumii adevărul și să informeze bine opinia publică maghiară adusă în răstăcere, ci că are intențiunea, să întârziească și mai mult această opinie publică răstăcită maghiară — într'un scop de partid. Lucru lămurit, că lui interviueul îi slujește numai drept pretext, sub care s'nt ascunse tendințele cu care colaboratorii lui pornesc a priori, de acasă, precum și cu acest prilegiu scopul lui nu era a se informa, ci că prin în-tortochierea interviueului s'ă zădărnicească compromisul eventual al partidului național sârbesc cu partidul popular”.

„De aceea dar' toți Sârbii vor face mai bine, dacă pe viitor vor arăta simpla ușa interviueurilor budapestane, chiar în însuși interesul adevărului și al cauzei noastre”.

— Feriți-vă, deci, de interviuri, cu ziarști maghiari!

Chestiunea română

— în Roma.

Conferența domnului Roberto Fava.

— Raport special al „Tribunei”.

Roma, 2 Septembrie n.
(Urmare.)

Și ce să zic despre libertatea presei? Ar fi prea lung să fac istoria prigonirilor date asupra jurnalelor și jurnaliștilor români din partea maghiarismului.

Vă voi spune numai, că în Ungaria există 2 legi de presă: una e liberală, aceea, care e arătată opiniei publice europene pentru a dovedi liberalismul maghiar și aceasta firește se aplică față cu jurnalele și jurnaliștii maghiari; cealaltă, de care abia se face amintire, e patenta împărătească dela 27 Maiu 1852, o rămășiță a regimului absolutist, pe care Maghiarii au conservat-o cu religiozitate, ca un instrument de oprire contra Românilor.

Aceasta însă nu-i totul. Procedura în procesele de presă conține dispoziții excepționale de grele pentru Transilvania, unde populațiunea e în majoritate română, dispozițiuni cari nu există pentru cealaltă parte a țării. Într'altfel responsabilitatea pentru un articol incriminat, chiar și dacă e cunoscut autorul aceluia, se extinde și asupra redacto-

plănsul, ca nu cumva să o trezească.

„Dormi, iubită, dormi în pace, n'am voit să-ți tulbur somnul. Nici să plâng. La ce-am mai plânge pe adormiții întru Domnul?”

Lăcrămile noastre tot n'or să le dea vieață, nici nu vor mici suferința noastră. Și totuși pentru-ce ni-se umezesc ochii în fața unei persoane iubite și moarte?

Dar' nu voi să plâng — voi numai să-ți împlinesc dorința, cea din urmă dorință: „Vin' la groapa mea uitată!”

Am venit.

O liniște profundă — o pace cum numai în cimiter se află, în țeara liniștii și a morții. Vântul suspină prin ierburii, plângând suvenirul celor-ce nu mai s'nt. Sălcâmi tristi și gânditori se placă peste morminte, ca niște mame bune peste fiii lor adormiți... Și eu mă opresc la marginea gropii și mi răzăm fruntea înfrântă de cruce. — Dormi copilă, ânger de pază! Nu vreau să-ți tulbur liniștea, dar' o șoptă, — o „șoptă dulce” cum îmi cereai în viață...

Și șopta 'mi-se amestecă cu suspinul vântului și cu lăcrămile serii.

Auzi-mă-va ea oare?

Simin.

FOIȚA „TRIBUNEI”.

Steluța.

De sus din înălțimea tărâilor albastre esprinde o stea, și dispăre fără urmă în firșitul spațiu. Un moment numai a durat prezența ei, și totuși mă fac să tresar și să mă perd pe gânduri... Cum trece totul în lume Doamne! Cum rămâne vieața noastră o poveste numai, și cât de scurtă e față cu vecinicia. O iluzie, care născându-se moare, un meteor, ce înălțându-se cade, și căzând se înalță!

O ved și acum ca prin vis. Cu ochi albaștri, plini de bunătațe și cu păr auriu. Atâta nevinovăție în surisul ei, și atâta durere tainică în ochii și în cuvinte. Și era un copil abia: unsprezece ani, și cât de frumos știa să cânte; o voce clară argintie de copil.

— Stefanie dragă, cântă-ne ceva!

O roșată îi năpădia atunci obrazii albi.

— Dar' se cântă și d-voastră!

Și o acompaniam încet, ca vocea ei dulce să s'auză peste toate. Nu voiu uita nici-când această voce. Avea un timbru de durere, de duiosie nespusă, și ascultându-o pe nevrute simțai, că 'ți-se umezesc ochii.

Cântam tocmai o cântare ce o învățasem împreună: „De-oiu muri”... De oiuri muri copilă, să-mi vii să te așezi de marginea gropii, să-ți razimi fruntea curată de cruce și să-mi șoptești o șoptă dulce... Va murmura vântul, și suspine și șopte din lume vor trece peste mine, căci:

„Cine moare nu le-aude”.

Dar' șopta ta voi auzi-o și trupul fără vieață va tresări de fericire în fundul gropii...

Cam așa era cântecul. Și repede ducându-și mâna la ochi ștergea o lăcrămă.

— Pentru-ce plângi?

— Nu plâng, dar' nu știu cum așa-mi place cântecul ăsta, ...așa e de jalnic.

Sermană copilă! Nu știai tu atunci, că-ți cântă cântecul.

— Și Stefania ce mai face? Va fi frumoasă și mare acum...

— Cum, și tu nu știi?

— Ce să știu?

— Stefania a murit de o lună.

— Cum? Stefania??

Străin și nedeslușit îmi sunau în auz cuvintele prietenului meu — și eu nu puteam pricepe. Să fie oare cu puțință?

— Vino ședem pe banca aceea... Spune-mi prietene de ai văzut-o murind, de i-ai

văzut luminile albastre stingându-se pe vecie sub pleoape?

Era o zi de toamnă. Un vânt rece se juca cu grămezile de frunze uscate, sub un cer plumburiu. Ascultam distras cuvintele prietenului meu, cum ascultă o poveste frumoasă și tristă din seamă afară.

În preseara morții i-a vorbit, era așa de palidă și de abătută. I-a vorbit și de mine, și a cerut foile de hârtie, pe care îi scrisesem câteva poezii „ca să le mai cânte odată”. Și suferia mult, se vedea aceasta în ochii ei, dar' nu o spunea la nimenea... Și în suferința ei, era și mai frumoasă... Ochii s'orii albaștri erau încadrați de cerceane negre, ce tradau suferință și nesomn, și părul — frumosul ei păr auriu, curgea despletit pe perini și pe umeri. A cerut apoi cartea de rugăciuni... Ochii i-se oboiră în scurt și rămase perdută privind chipul sfânt al Maicii Domnului. Și printre ângerășii, ce erau grămădiți în preajma Săntei i-se părea că cunoaște pe micul seu frate.

— Mamă dragă! Așa-i că și el e ânger?

— Și, draga mami. Și o podidură lăcrămile. Stefania își întoarse fața și plânse, ascunzându-și obrazul în părul seu moale ca mătăsa.

rului responsabil și asupra editorului. Să mai adăugăm că în această țară, care atât se laudă, că-i liberală, nu se poate întemeia un ziar politic fără a depune la casa statului o cauțiune de peste zece mii de franci. Se poate ușor înțelege în ce condiții trebuie să se afle presa independentă. Publiciștii români află ei oare o garanție cel puțin în juriul chemat să-l judece? Asta e cu neputință într-o țară, unde societatea se compune din opresori și oprimați și unde jurații se aleg exclusiv numai din partea opresorilor. Instituțiunea eminamente-liberală a curții cu jurați a devenit în mâna Maghiarilor o armă omorătoare, un instrument de dominațiune și violență.

Unul avantaj în favorul Românilor a fost până la un anumit timp acela, că la 1871 când s'a introdus curtea cu jurați pentru afacerile de presă, jurisdicțiunea tribunalelor din Transilvania meridională a fost asigurată cu jurați din Sibiu.

În acest vechiu oraș sădesc majoritatea locuitorilor și prin urmare și a juraților se compune din Nemți, ear' restul din Români și Maghiari, așa încât publiciștii acușai la această curte erau judecați cel puțin de conștienții lor apropiați, cari aparțineau și ei în mare parte naționalităților nemaghiare și prin urmare erau lipsiți de șovinismul modern ce a cuprins majoritatea societății. De altă parte fiindcă Românii cele mai civilizate centre le au în Transilvania de Sud, anume în Sibiu și Brașov și fiindcă aci apar din vremuri cele mai multe organe române de publicitate, curtea cu jurați din Sibiu se putea considera ca tribunalul propriu al presei române.

Dar' făcându-se câteva procese contra jurnaliștilor români și fiind acestia absolvați din partea juraților, cari nu puteau vedea un delict în afirmarea naționalității române din partea celor acușai și neputându-li-se dovedi altă vină, guvernul maghiar, voind cu orice preț să suprima presa română din Transilvania a decis a suprima curtea cu jurați din Sibiu, înlocuind ca unicul for de judecată pentru publiciștii români, curtea cu jurați din Cluj, acest centru principal al agitațiilor panmaghiare. Aceasta s'a întâmplat la 1884.

Procesele contra jurnaliștilor români se urmează în Cluj de câțiva ani fără întrerupere și toate se sfîrșesc cu condamnări grozave la temniță și amende în bani. Jurații din Cluj puși pentru a judeca presa română nu pot fi adevărați judecatori, pentru-că le lipsește cu deservire obiectivitatea, această însușire esențială a unui judecător! Ei sunt adversarii politici ai Românilor și judecă după interesele lor naționale și de partid, nu sunt simpli cetățeni liberi de preocupăți, cari să judece după echitate și conștiință. Guvernul e destul să pună înaintea lor pe acela, pe care vrea să-l trimită în temniță, condamnarea o fac ei fără mult scrupul.

E de însemnat apoi pentru a vedea cu cât zel se procede în prigonirea presei române, că presei maghiare îi e permis a agita necontentul masele contra Românilor și a se folosi contra acestora de un limbaj ușa de violent, încât e fără păreche în țările civilizate. Eată, dlor, ce zice „Magyar Hirap”, unul dintre cele mai însemnate ziare maghiare din Budapesta, la adresa Românilor: „E un adevărat păcat, că salutare instituțiune a tragerii în țeară nu mai e în us. Cât de radical s'ar pute rezolva chestiunea valachă și ce privilegii sublimă ar fi a vedea capetele principalilor agitari în vârful câte unui par învâluit în tricolor maghiar”.

Procurorii cetesc, poate, cu satisfacție aceste isbucniri selbăte și guvernul de fapt nici gând nu are să pornească acușă pentru agitație contra națiunii române sau să dea pe jurnaliștii maghiari în mâinile juraților români. Nici o minune deci, când în atare stare de lucruri Românul e considerat din partea compatrioților sei maghiari ca și unul ce n'are nici un drept personal ori politic și dacă se fac contra Românilor excese și devastări, cum s'a întâmplat de mai multe-ori: la Turda, Arad, Oradea-mare, Șimleu și alte localități. Și deși prin aceste excese ale plebei, care a iurcat întotdeauna sfătuită, instigată și îmbătătită de poliție, Românii au avut considerabile și une-ori enorme pagube, totuși până astăzi nu se știe, ca măcar unul dintre cei culpabili, deși toți sunt cunoscuți, să fi fost pedepsit de poliție sau de tribunale.

(Va urma)

Aforisme politice.

— Una la zi. —

Regalitatea e guvernamentul făcut după imaginea lui Dumnezeu: e visul. Republica e guvernamentul făcut după imaginea omului: e realitatea politică.

Lamartine.

Semne de împăcare.

Nou proces.

Earăși avem să înșăim un elocuent prognostic, că „conflictul dintre Români și Maghiari e pe cale a se rezolva”, — adică un nou — proces intentat de un gendarm numit Madarasi János dui învătător N. Trimbișoniu, pe motiv, că acesta l'ar fi calumniat într-o corespondență din „Tribuna” (nr. 153 din 1894), în care se descoperiau câteva nezdăvânni ale suspomenitului sbir al guvernului, care între altele a avut impertinența să zică, „că să-i cadă Lucaci în mână, l'ar lega de stîlp și l'ar bate ca pe Christos, că să-i cadă vre-un învătător în mână l'ar rupe oasele” etc. etc. Pe baza arătării gendarmului procuratura din Cluj a pornit proces împotriva dui N. Trimbișoniu, care ca autor subscris al corespondenței din chestiune, a luat asupra-și toată responsabilitatea, precum și împotriva dui A. Dordea, pe atunci redactorul responsabil al „Tribunei”. Deasemenea s'a intentat proces și pentru un articol pseudonim, care făcuse descoperia diferitelor bașibozucii gendarmerești din țeara Hațegului. De oare-ce însă domnul Dordea a părăsit țeara până a nu fi ascultat, față de dînsul nu s'a putut face nici un pas, și astfel acest al doilea proces, în care dînsul era singurul acusat a rămas, ear' primul proces s'a pornit numai contra dui Trimbișoniu. Tribunalul din Cluj a fixat petrecerea finală a acestui proces pe 13 Oct. nou a. c. orele 8 a. m.

Din parlamentul maghiar.

— Ședința dela 11 Septembrie n. —

La începutul ședinței s'au așternut socotile de pe anul 1895, apoi cu aceeași grabă ca și la ședințele trecute s'a continuat și terminat debaterea asupra proiectului despre procedura penală.

La ultimul §. (292) opoziționalul Visonai Soma își exprimă dorința, ca la intrarea legii în vigoare ministrul să dispună, ca la petrecerile finale judecătorești acelușor public și advocații să nu mai apară în haine sure, cari contrastează cu demnitatea petrecărilor, ci mai bine în seriosul (!) costum național maghiar. (De ce nu în haine negre, ori acestea nu sînt serioase?! R. „Trib.”)

Ședința se încheie către 2 ore d. a

Ședința din 12 Septembrie n.

Înainte de toate s'a primit și după a treia citire proiectul de lege despre procedura penală.

Urmă după acestea afacerea de imunitate a șefului „liberalilor”, bar. Podmaniczky, căruia i s'a intentat proces de vătămare de onoare și calumnie din partea consilierului ministerial Kasics Péter, pe care Podmaniczky îl numi într-o ședință a partidului liberal un „bravo”. Comisia de imunitate propuse extradarea lui Podmaniczky și acest punct de vedere îl apără și referentul Krajcsik Ferencz.

O parte a opoziției însă era contra extradării; asemenea și o parte a guvernamentalilor. La prima votare 54 deputați au fost contra extradării, ear' 40 pentru. S'a văzut deci, că nelustrându-se receruta prezentă a 100 de deputați, ședința nu-i capabilă de a aduce decisiuni. De aceea presidentul suspendă ședința pe 20 minute.

După pauză se dovede, că sînt și mai puțini deputați ca mai înainte, anume 90 (!).

În înțelesul §-lui 208 al regulamentului parlamentar, presidentul dispuse decii votare nominală, ceea-ce pentru fiecare absent înseamnă 5 fl. 25 cr. pierdere. În sfîrșit totuși se adună cu chiu cu vai 101 „părinți ai patriei”, a căror majoritate respinse propunerea comisiei de imunitate. Pentru extradare au votat: br. Bánffy și ceilalți membri prezenți ai guvernului, întreaga partidă „națională”, în frunte cu contele Apponyi, o parte a partidului „liberal” și din partidă 48-ista Polczner Jenő și Haviar Dániel; contra: majoritatea „liberalilor” prezenți în frunte cu Wekerle, și întreaga partidă independentă și 48-ista. Kasics Péter nu va primi deci satisfacție pentru „bravo”.

La sfîrșitul ședinței Tháli Kálmán a interpellat pe ministrul de agricultură și cel de comerț în afacerea canalului dintre Dunăre și Odera. După aceasta presidentul declară, că până în 21 Septembrie n. parlamentul nu mai ține ședințe meritore.

Congresul kulturegyletist.

(Urmare.)

Berzeviczy vorbește despre trecutul nației și găsește, că „deși armele și modul de a lupta s'au schimbat, noi nu facem altceva decît să ajutăm a deservir, pe teren intelectual, luarea țării în posesiune”.

Eată o mică epicuie din fondul de idei a oratorului festiv.

„Folosirea limbii latine a fost cea mai tare pedecă pentru dezvoltarea simțimentului și caracterului național. Puterea statului în Europa întregă întru acolo era îndreptată, pentru-ca individualitățile sirguraticelor națiuni să se contopească cât se poate mai mult în interesul învîrtoșării statului compus din mai multe neamuri și să nu-și afle expresiunea în cultura națiunilor”....

„Trebuia mai înainte să se producă reacțiunea în contra tendențelor de germanizare, trebuia ca și la noi să se nască ideea națională și ca în dezvoltarea ei să plămădea-munca noastră culturală. Această dezvoltare a ideii naționale n'a fost produsul șovinismului (!!)”....

„În această țeară, în împrejurările geografice dela noi numai un stat puternic național-maghiar poate să îndeplinească chemarea, pe care o așteaptă dela ei trecutul de o mie de ani și civilizațiunea (!!) omenime. A da acestui stat național puterea lăuntrică printr-o cultură națională unificată, este o menire tot atât de neînlăturată și istoricește importantă, precum era la timpul seu prima organizație a țării la Pusztazer, precum era introducerea creștinismului și a civilizației apusene, precum era ridicarea din nou a țării după pustiirile Tatarilor, apărarea independenței și integrității țării față cu semiluna cea năvălitoare”....

„Astfel și-au luat naștere și kulturegylet-urile, care extind activitatea lor nu numai asupra singurelor comitate, ci mai ales acolo, unde poziția Maghiarilor este amenințată prin pășirea înaintea naționalităților cu scop de a asigura ocrotirea necesară, ear' în cercul acesta al activității lor, ele cuprind nu numai educația poporală, ci toate menirile culturale”....

„Nu vom noi nimănui să-i răpim drepturile, nici să-l desbrăcăm de caracterul ei național, nici să-l stăngănim în dezvoltarea individualității lui, dar' de sigur vom, cu ajutorul celor mai bune puteri ale societății noastre, să răspândim în patria noastră simțul patriotic al aipirii către stat și națiune (!), vom să răspândim cultura generală și cunoștința limbii maghiare necesară fiecărui cetățean, în propriu-i interes.”

„Avînd în vedere rolul alcătuit și susținător de stat al neamului maghiar, primim de necesar, ca acolo, unde acest neam este amenințat în lupta sa pentru existență, societatea noastră patriotică să-i vină întru ajutor. Ținem de necesar, ca cu colaborarea statului și a societății să se ridice la o treaptă cât mai înaltă acea cultură, care, deși stînd în comunitatea de idei cu civilizația europeană, cuprinsul ei și caracterul ei și-l ia numai din sinul națiunii maghiare și din nici o altă, așa dar' cultură, care se întemeiază nu pe volnicie, ci pe superioritate (??). Aceasta este intențiunea, acesta este programul nostru, ear' căți vrăm-l vom urmări, acest program, putem fi siguri și de aprobarea grațioasă a Regelui nostru iubit cu entuziasm, precum a și binevoit în modul cel mai milostiv a o declara M. Sa cu privilegiul cănd i'a fost prezentată”....

„Noi nu căutăm, precum dușmanii nostri răspundesc despre noi, exclusiv numai în aparență, ba nici chiar numai în limba noastră garanțiile naționalității noastre, ci în acele idei, care sînt concrete în mod indisolubil cu naționalitatea noastră. Noi vom să ne păstrăm naționalitatea, căci toți fii acestei patrii au devenit, sub conducerea noastră, apostoli ai libertății”....

Berzeviczy sfîrșește cu un citat din operele lui Eötvös, precum s'a provocat peste tot de mai multe-ori la spusele acestuia și ale lui Széchenyi.

După el vorbi Apponyi, despre prezentul nației; evăntare plină, ca în totdeauna, când grăiește omul-sfinx al nației, de idei frumoase, care însă se bat în capete și cuprind în același timp, deodată și apologia și condamnarea principilor celor mai înalte, sublimе, creștinești, conservatoare în adevăratul sens al acestui cuvînt, până la principiile extrem-șoviniste în sens național, și extrem-socialiste în sens anarhic. Așa e Hamletul nației. Așa de mult își contrazice adese ori Apponyi, fa-ăt și-se pare, că ai înaintea ochilor pe omul cel mai fătarnic din lume, pe un politician, care, conștiu de bogăția științelor și cunoștințelor sale, crede că poate să-și permită luxul de a condamna și

apăra în același timp toate convingerile ascultătorilor sei, cu scopul de a fi privit ca cel mai mare geniu al secolului, drept mîntuitor al nației sale, al țării, al întregii lumi.

Eată unele din contrazicerile lui vădite, ba vrute, intenționate:

„Am veni în conflict cu conștiința noastră, cu tradițiunile noastre, cu chemarea noastră umanitară, dacă ne-am gândi măcar pe departe, a stîngini aceste nisuițe culturale nemaghiare”....

„Statul nu cere cunoștința limbii maghiare în numele vrunei supremații lăudaroase de rasă, ci numai în scopul, că prin aceasta crează o condițiune indispensabilă a unității statului, așa încât trebuie să o ceară negreșit din punctul de vedere al statului, întru îndeplinirea propriilor sale îndatoriri. Acei factori sociali dar', corporațiuni fie bisericesti ori lumești, cari și-au luat drept țintă, a stîngini restrîngerea teritoriului limbii maghiare, aduc servicii nu numai maghiarimii ca rasă, ci și națiunii (maghiare ori ungare înțelege aici Apponyi prin cuvîntul magyar? „Traduc.”) și a unității politice: ele slujesc statul ungar” (ori maghiar? „Traduc.”)....

Al treilea orator festiv, Ugrou, a vorbit despre viitorul nației, sau mai bine a s'opurilor urmărite de kulturegylet-uri. Și el produce o grozăvie beție de cuvinte, beție adevărat millenară, în care beție însă, în mod înconștient, seapă și gânduri treze, cu care ie răstoarnă tot edificiul de idei ieniceresti, dar' nici lui nici norodului adunat nu-i păsa. Eată, spre pildă, una dintre acestea:

„Numai aceleagă însușiri naționale sînt în stare, a lega milioane de indivizi într-o națiune”....

Ear' mai târziu: „Cultura noastră trebuie să fie așa, încât va înboldi și alte națiuni mai mici la o asemenea muncă culturală. Trebuie să creăm o astfel de cultură, care va face atenți pe vecinii nostri asupra lucrului, că ei dacă voesc să existe, trebuie să soarbă din cultura noastră originală (!!!). Dacă aceasta ne succede, atunci cultura maghiară are un viitor în istoria lumii (világ történelmi jövő (!!!))”....

Cu aceasta și încă cu 2—3 frase d'acstea a sfîrșit al treilea orator festiv.

Ca ultimul orator, de închidere, s'a anunțat gref Károlyi Pista, zicînd mai înainte:

„Înainte de a încheia ședința, din datoria, ca president al congresului millenar, fie-mi permis, a arunca o privire asupra trecutului și a vă atrage atențiunea asupra unei icoane de jule, pe care, cu litere veridic strălucitoare stă scris un nume, numele aceluia, pe care Maghiarului nu-i este iertat să i uite, nu-l poate uita, și nu-l va uita nici-odată. El a fost odorul națiunii și nădejdea patriei! El a fost cel dintîiu printre membrii Casei domnitoare, care, cu învoirea M. Sale a Regelui, a pășit pentru cultura maghiară. Pentru aceasta, amintirea lui să fie binecuvîntată pe vecie. Fac propunerea, ca în protocolul despre congresul nostru millenar să-și găsească expresie mulțumita noastră netrecătoare pentru răposatul în Domnul Arhiducele Rudolf”.

G'oful și-a sfîrșit apoi logosul cu următoarele frumoase cuvinte:

„Durere, sînt mulți, cari țin crearea reuniunilor culturale maghiare ca de prisos și privesc cu mâini încredinate munca noastră de fornic; ei nu pot aproape îndreptățirea și motivarea nisuițelor noastre. Despre astfel de oameni pot numai să spun, ceea-ce a zis Mîntuitorul nostru când era răstignit pe cruce: „Tată, iartă-le, căci nu știu ce fac”

După acestea, kulturegyletistii millenari s'au dus să benchetuiască la 2 ore după amezii, unde încă n'au lipsit elucubrațiuni patriotice. Și despre banchet vom da câteva amănunte.

REVISTA PRESEI.

Presa română.

Gazeta Transilvaniei (nr. 192) scrie la primul loc un articol în termeni generali despre „Situațiunea Europei”.

— În nr. 193 se ocupă în prim-articol cu „Comitetul central” sădesc, întrunit ieri aici, arătînd nedumeririle Șașilor „verzi”, că oare permite-va Báffy înțierea „Sachsen-tagului” sau îl va opri cum a oprit și conferința noastră națională.

Dreptinea (nr. 192) începe o serie de prim-articoli intitulăți „Situațiunea și sortile”.

„În urma prea multelor visite și strîngerii în brațe ce totmai se fac, — spune articolul, — în tot cazul, din toate părțile se admite, ba chiar prevede o mare schimbare în politica celor de sus; însă nici dintr-o parte a celor dela putere sau a organelor aceluia nu se pre-

vede și nici admite o schimbare în favorul mulțimii dripite, stoarse, împedecate în dezvoltarea sa materială și spirituală”.

„Despre noi, cele trei milioane de Români din monarchia austro-ungară, se sună scurt, în două cuvinte: sîntem sacrificai! Nu se putea altfel. Interesul cel mare al Europei și al regatului român pretinde acest-a”.

— În nr. 193 scrie în prim-articol despre „Congresul cultural „millenar”. Constatînd, că s'a fășelat în așteptările sale de a se înveseli de acest congres, a cărui cultură deși nu se răspîndește în limba noastră, „este totuși o binefăcătoare acțiune, care prin coatingerea socială și prin conveniri și discursuri ar pute străbate și în sinul nostru”, de oare-ce congresul a indentificat cultura cu maghiarizarea. Totuși congresul „mult mai mult ne îndreptățește la speranțe bune, decît la vremuri grele, fiindcă el nu are alt merit decît — a demasca slăbiciunile proprii și tendențele agresive amenințătoare”.

Aduceri aminte.

— Răspuns calomniatorilor mei. —

Sibiu, 9 Septembrie n.

(Antecedentele pretenției „îndulciri”.)

(Urmare.)

Eșirea amicului Vajda din ședință ne-a adus în confușiune pe un moment.

El era destinat a fi oratorul nostru, a lua cuvîntul în adunare și a expune pe larg punctul nostru de vedere, și eată el trebuie să părăsească sala înainte de a fi vorbit. — De altă parte „colegii” nostri din opoziție își perdură încrederea în noi, și nu mai voiau să continue pe o coardă cu astfel de agitaatori valachi opoziția. Unul mai bătrîn și mai serios dintre ei, „mi-a șoptit, îndată după eșirea lui Vajda din sală: „kár volt”... în sensul, că e pagubă, că a aruncat vorba despre Turda și Oradea-mare.

Iritațiunea pornită odată nu s'a liniștit însă și sgomotul creștea din ce în ce; acum Jidani erau cei mai gălăgioși, căci prinseră curajul tot mai mult și deveniseră tot mai cutezanți.

E destul să spun, că presidentul Bottlik de 5 ori a trebuit să roage, în ton foarte oficios, cinstita adunare, ca să se liniștească, căci altfel reprezentantul poliției o va disolva.

Ai nostri să cam răciseră. Eu trebuia să resuscit focul de mai înainte, și să le arăt, că trebuie să fim consecuenți și să nu ne lășăm bătui. Mă retrăgeam deci printre ei și-i îndemnam, ca să continue cu întreruperile și cu „abzug-urile la adresa oratorilor jidani.

De abia început unul se vorbească și scenele de mai înainte se repetă. Bietul orator trebuia să se oprească în câte un moment de cel mai „liberal” avînt. Căci la sgomotul făcut de noi răspundea deodată 2—3 curente de alt sgomot: presidentul cu clopoțelul și cu rugărele lui, Jidani unii cu strigăte la adresa noastră, alții cu îndrumări la adresa presidentului, că să ne dea pe toți Români afară.

Spre scopul acesta unii dintre Jidani iscodiseră, că noi nici n'am fi civi universitari, prin urmare nici drept n'am ave să stăm la adunare.

Aceasta a provocat o nouă scenă de mișcare și sgomot din partea noastră. „Cum cutezi a zice așa ceva?” Ce cutezanță obraznică! Ce bănuială nevrednică! — strigau Românii din toate părțile.

Norocul, că unii aveau „indicele” din întemplerie în ei; alții aveau la îndemână bițele de intrare la biblioteca universității, bițele cari echivalau aproape cu „indicele” în cazul acesta, fiindcă se extradau numai pe baza aceluia.

Eu însuși i'am pus în nas bilețul meu unui obraznic Jidan, care voia să-mi denegă caracterul de cive al „almăi mater”.

Arătînd acest bilet ei îmi cetiră mele, și unul s'a furisat la presidentele și denunțat, că aș agita printre studenți și corteș, chipu, printre ei, ca să facă scandal și să împedice decursul adunării.

Cum ei cetiră în grabă, mă denunțau sub numele de: „Traian Illes”.

Deodată președintele se ridică și zice cam următoarele:

„Am informație sigură, că un domn, Trajan Illes, uneltește și agită printre colegi, ca să facă gălgăie și să împedice adunarea. Îndrum la ordine pe dl Trajan Illes!”

Un nou orcan de strigăte umple sala. Unii aclamă pe președintele, alții îl reprobă, alții strigă „abzug” la adresa mea.

Eu, cetățeanul indignat, mă reped la masa presidentului, și într'un sgomot neîntrerupt, îl întreb, că pe ce basă mă îndrumă la ordine?..

Presidentul iritat răspunde ceva, ce se perde în toiu cel mare.

Eu întreb de nou — ear' el, iritat și mai mult, cu clopoțel în stînga, și cu dreapta gesticulînd îmi sbiară în față:

Avis!

Colegilor bihoreni precum și celorlalți prieteni și interesați, salutare de despărțire. În 1 Septembrie v. a. c., îmi încep activitatea de preot în comuna Gâlșă p. u. Șiria (ctul Aradului).

Traian Terebenti,
preot român.

[2088] 1-1

La firma Franz Werich, Prossnitz
(Moravia)

se primesc pe lângă proviziune înaltă
representanți destoinici
la vânzarea
de oleuri și esențe eterice.
[1964] 7-10

Prețuri reduse.

Iosif Roubischek jun.,
sculptor și tăietor de piatră.
Atelier și magazin
în
Sibiu, **Burgergasse Nr. 36.**
Rog a fi atent la adresă.

Printr-o cumpărare mare favorabilă, pe care am făcut-o însumi în persoană în acest an, sunt în plăcuta poziție de a livra pe ales cu 5-10% mai ieftin decât ori-care alt concurent; de aceea recomand on. public din Sibiu și giur depositul meu mare și frumos, constător din

peste 200 diferite monumente

de granit, sienit, labrador, marmoră în felurite colori și piatră tare de năsip (în valoare de 400-500 fl. se află totdeauna în deposit).

Mai departe construcții de monumente, cripte, table comemorative, table cu inscripții și pentru firme etc., precum și lucrări de sculptură ca decorație ornamentală și figurală în piatră și în masă etc.

Apoi magazinul meu de lucrări arhitectonice, constător din vre-o 300 de trepte, precum și tot felul de lespezi. Fiecă toate aceste le (în gata în atelierul meu (Burgergasse Nr. 36), mă recomand on. meu public cu atât mai virtos, că printr-o praxă de mai mulți ani în multe orașe mari ale Austro-Ungariei și Germaniei, precum și prin cercetarea primei școli germane de petrarit — sunt în stare a executa ori-ce comandă, ear' în ce privește construcția de monumente pot concura cu ori-cine din orașe mari.

Aci se primește și un învâțel robust.

[2073] 1-5

Un tinăr,
absolut de 6 clase gimn., modest,
sănătos și din familie bună, află
aplicare ca [2020] 3-8
„practicant”,
în apoteca subscrisului.
Reflectanții să se prezente în
persoană.
D. Banciu,
Seliște, comitatul Sibiu.
[2080] 8008008008080808

„Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

A eșit de sub tipar:

Însoțirile de credit

împreunate cu
însoțiri de consum, de vânzare, de vileri, de lăp-
tării etc. și instrucțiunile trebuincioase.

Îndreptare practică

pentru
înființarea și conducerea de astfel de însoțiri
de
F. W. RAIFFEISEN.

Edițiunea a V-a.

Traducere autorizată de

Dr. Aurel Brote,

directorul băncii gen. de asigurare m. „Transilvania”.

EDITURA

„Reuniunii rom. de agricultură din comitatul Sibului”
(280 pagini mari).

Cartea costă **80 cr.** (cu porto postal **90 cr.**,
recomandată **1 fl.**) și se poate cumpăra dela

„Tipografia”,

soc. pe acțiuni în Sibiu.

„Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

A doua edițiune

din

ȚINEREA VITELOR

de

Eugen Brote,președinte al „Reuniunii române de agricultură din
comitatul Sibiu”.

Prețul unui exemplar 12 cr. v. a.

La „Tipografia”, soc. pe acțiuni
în Sibiu se află de vânzare
CARTEA DURERII
DE
EMIL BOUGAUD.
TRADUCERE DE
IACOB AFIN NICOLESCU.
Editor: **Dr. E. DĂIANU.**

Prețul 70 cr. (cu porto postal 73 cr.)

Această carte a fost recomandată de
cătră Exc. Sa Metropolitul Victor Mi-
hălyi de Apșa printr-un circular special.

Două cărți folosite

pentru țeranul român
au apărut tocmai și se află de vânzare
la librăria „Tipografia”, societate pe
Sibiu, strada Poplăcii 15:

INDREPTAR PRACTIC
ÎN
ECONOMIA RURALĂ
compus de
cel 12 preoți întemnițați în Cluj.
Prețul 1 fl. v. a.

COMASĂRILE

de

Elia Dopp.

Prețul 40 cr. v. a.

Pentru porto postal câte 5 cr. mai mult.

Banca generală de asigurare „TRANSILVANIA” ÎN SIBIU.

fundată în anul 1868

[808] 57

asigurăză prelungă condițiunile cele mai favorabile:

- în contra pericolului de foc și exploziune clădiri de ori-ce fel, mărfuri, produse de câmp, mobiliu etc.
- pe viața omului în toate combinațiunile, precum: asigurări de capitale pe cazul morții și pentru termine fixate, de zestre și de rente.

Dela fundarea institutului se plătită:

Despăgubiri pentru daune cauzate prin foc	Sume asigurate pe viață
în a. 1869—1892 fl. 954,106.—	în a. 1870—1892 fl. 754,999.32
în a. 1893 „ 34,925.85	în a. 1893 „ 53,119.28
în a. 1894 „ 56,333.20	în a. 1894 „ 59,659.—
în a. 1895 „ 50,463.35	în a. 1895 „ 66,862.11
Suma fl. 1,095,828.40	Suma fl. 934,639.71

2.030.468 fl. 11 cr.

Conform bilanțului pentru 1895 fondurile de rezervă și garanție se ucră la
960.343 fl. 42 cr.

Prospecte și formulare se dau gratis.

Deslupiri se dau și oferte de asigurări se primesc prin Direcțiune în Sibiu,
(Strada Cisădiei Nr. 5, casa proprie), sau prin Agenturile generale și principale în Brașov
(H. Hermann), Cluj și Arad, precum și prin Agenturile speciale în locurile mai însemnate.

Diplomă de onoare.

„Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Diplomă de onoare.

Se recomandă a executa următoarele:

OPURI și BROȘURI
Placate

BILETE DE LOGODNĂ ȘI DE CUNUNIE
Carte și epistole

Circulare și preț-curenturi
Note

Mare deposit
de cuverte, cerneală, recuise de scris,
ceară de pecetluit etc.

Comande din afară
se efectuesc repede.

Bilete de vizită
după plac și cerență

Mare deposit
de hârtie de scris și concept, precum și hârtie fină
de epistole
cu plicuri în casete.

EDITURA „TRIBUNEI” ȘI A „FOII POPORULUI”.

Diferite cărți științifice și literare
Elegant legate sau broșate

Prețuri foarte mici

Strada Poplăcii Nr. 15.

Librărie

Pentru „Tipografia”, societate pe acțiuni: V. H. Dressnandt.